

Voltaire op Sanssouci

Eindproduct	Vakantiefotoboek
Inleven als	Toerist
Aantal sluis	15
Tijd	Tijd van regenten en vorsten (1600-1700) Tijd van pruiken en revoluties (1700-1800)
Kenmerkende aspecten	3 Het streven van vorsten naar absolute macht. (Hoofdstuk 6) 2 Rationeel optimisme en 'verlicht denken' dat werd toegepast op alle terreinen van de samenleving: godsdienst, politiek en sociale verhoudingen. 3 Voortbestaan van het Ancien Régime met pogingen om het vorstelijk bestuur op eigentijdse verlichte wijze vorm te geven (verlicht absolutisme). (Hoofdstuk 7)
Leerdoelen	5 Je kent de kenmerken van het Franse absolutisme. (Hoofdstuk 6) 4 Je weet dat de Verlichtingsfilosofen uit de tijd van pruiken en revoluties voortbouwen op het rationalisme en de natuurwetenschappelijke ontdekkingen uit de tijd van regenten en vorsten. 8 Je weet op welke wijze de verlichte despoten verlichte denkbeelden in de praktijk brachten. 9 Je kunt beschrijven hoe de verlichte despoten stonden tegenover de verlichte denkbeelden op maatschappelijk en bestuurlijk gebied. (Hoofdstuk 7)
Begrippen	absolutisme (Hoofdstuk 6) Ancien Régime rationalisme verlicht absolutisme Verlichting (Hoofdstuk 7)
Stap 1	Verhaal van 300 woorden over Frederik II, met drie afbeeldingen
Stap 2	Verhaal van 250 woorden over Voltaire, met vier afbeeldingen
Stap 3	Rondleiding door slot Sanssouci, aan de hand van acht afbeeldingen
Stap 4	Tekst over waarom Voltaire op Sanssouci woonde, in 200 woorden
Stap 5	Tekst met je eigen mening over het onderwerp, in 200 woorden

Stap 6

Vakantiefotoboek over slot Sanssouci, Frederik II en Voltaire, met vijftien foto's

Inleiding

In hoofdstuk 6 maakte je kennis met het absolutisme en in hoofdstuk 7 met de Verlichting. In de tweede helft van de achttiende eeuw was er ook een soort combinatie tussen die twee, namelijk het verlicht absolutisme.

Het verlicht absolutisme was een regeringsvorm van vorsten die bereid waren een aantal verlichte ideeën uit te voeren. Maar ze hielden wel de macht in handen, ze bleven dus absolute vorsten. Die macht hadden ze nodig, zeiden ze, om de staat goed te kunnen besturen. Maar in hun bestuur hielden ze meer dan andere koningen rekening met de belangen van de bevolking. De Pruisische koning Frederik II (1740-1786) drukte het als volgt uit: *'Der Fürst ist der erste Diener seines Staates'*. Verlicht absolutisme wordt wel eens kort samengevat als 'alles voor het volk, niets door het volk'. Verlicht absolutisme was dus een tussenstap tussen het 'gewone' absolutisme en de revoluties van de achttiende eeuw. Toch wel interessant om uit te zoeken hoe dat nu zit. Wat waren dat voor vorsten die zich uitsloofden voor hun onderdanen, maar wel absoluut de baas wilden blijven? En had hun verlicht absolutisme echt iets met de Verlichting te maken?

Opdracht

Stel je voor, je bent een toerist die tijdens de zomervakantie het slot Sanssouci in Potsdam (een deel van Berlijn) bezoekt. Sanssouci betekent 'zonder zorg'. Het kasteel is bekend geworden door de Pruisische koning Frederik II. Het blijkt een mooi slot te zijn. Tot je verbazing zie je in een folder een afbeelding van een schilderij (zie afbeelding 1) waarop in een rijk gedecoreerde zaal van slot Sanssouci koning Frederik met Voltaire zit te praten, in het gezelschap van een aantal deftige heren. Voltaire? Ja, inderdaad, dat is die belangrijke man van de Verlichting, die scherpe denker die fel optreedt tegen onrecht, dat heb je inmiddels in hoofdstuk 7 gelezen. Wat deed Voltaire bij die Pruisische koning?

Je besluit dat je meer wilt weten van slot Sanssouci en zijn bewoners. Het is natuurlijk wel vakantie, dus het moet ook een leuk project worden: een vakantiefotoboek, zodat je straks een mooie herinnering aan je vakantie hebt.

Afbeelding 1
Voltaire op Sanssouci, het hof van Frederik de Grote. Schilderij uit 1850. Links koning Frederik in gesprek met Voltaire. De anderen zijn leden van de Berlijnse Academie. Het schilderij verbrandde in 1945 door een luchtaanval.

Eindproduct

Je maakt een vakantiefotoboek met afbeeldingen en een aantal teksten over het slot Sanssouci en twee van zijn bewoners: Frederik II en Voltaire.

Voor deze opdracht heb je zes Stappen nodig. Voordat je een volgende Stap zet, overleg je eerst met je docent. Soms heeft hij extra informatie voor je.

Stap 1

Waarom was Frederik II een verlichte absolute vorst?

Bekijk afbeelding 2 en 3 en lees de bijschriften. Ze gaan over Frederik II, bijgenaamd De Grote. Gebruik daarna de onderdelen a, b en c om informatie te vinden over Frederik en zijn manier van regeren.

- Beschrijf aan de hand van een voorbeeld uit hoofdstuk 6 wat absolutisme is.
- Schrijf een korte biografie over Frederik II waaruit blijkt dat hij een verlichte absolute vorst was. Leg ook uit waarom hij zijn slot 'Zonder zorg' noemde.

- Zoek uit wat het verschil was tussen een verlichte vorst en een 'gewone' absolute vorst? Wat merkten de onderdanen ervan?

Maak van de onderdelen a, b en c een mooi verhaal van ongeveer 300 woorden dat logisch in elkaar zit.

Zoek ook minimaal drie illustraties bij je verhaal.

Afbeelding 2
De Pruisische koning Frederik II de Grote.

Afbeelding 3
Frederik II dwong de Pruisische boeren de weinig populaire aardappel te verbouwen. Boeren weigerden dit Kartoffelbefehl massaal. Er werden soldaten gestuurd om ervoor te zorgen dat de boeren het Kartoffelbefehl opvolgden. Na de oogst durfden de boeren de aardappel nog steeds niet te eten. Het verhaal gaat dat Frederik toen zelf een bijeenkomst met boeren hield waar hij aardappelen at. Pas hierna raakte de aardappel in Pruisen ingeburgerd, een inburgering die velen van de hongersnood heeft gered. Als dank leggen mensen nog steeds aardappelen op het graf van Frederik.

Stap 2

Hoe bijzonder was Voltaire (1694-1771)?

Bekijk afbeelding 4: Voltaire, afgebeeld op een oud biljet van tien Franse franc. Gebruik de onderdelen a en b voor een verhaal over Voltaire.

- Voltaire was een bijzonder man, dat heb je al in hoofdstuk 7 gelezen. Zoek uit waarom hij bijzonder was, anders dan anderen? Waarom was Voltaire een schoolvoorbeeld van een verlicht denker?
- Noteer vier bijzondere dingen van Voltaire. Dat is niet zo moeilijk, want er is veel over hem te vinden. Hij schreef zelfs redelijk Nederlands!

Combineer de onderdelen a en b tot een verhaal van ongeveer 250 woorden.

Zoek ook vier afbeeldingen over Voltaire.

Afbeelding 4

Voltaire, afgebeeld op een biljet van tien Franse francs.

Stap 3

Hoe mooi is Sanssouci?

Het slot van Frederik II de Grote is nog steeds een bijzonder gebouw dat door veel toeristen wordt bezocht. Aan de hand van acht illustraties laat je zien hoe mooi het paleis is. Feitelijk maak je met behulp van de afbeeldingen een soort rondleiding door Sanssouci. Zorg daarom voor goede bijschriften bij de illustraties.

Bij deze Stap kun je ook afbeeldingen opnemen van schilderijen van favoriete schilders van Frederik II, zoals Antoine Pesne en Jean Antoine Watteau, zie bijvoorbeeld de internetsites nl.wikipedia.org/wiki/Antoine_Pesne en nl.wikipedia.org/wiki/Jean_Antoine_Watteau.

Bekijk goed de kleren die de mensen op de schilderijen dragen. Het zijn vaak geen 'gewone' mensen. Leg in de bijschriften uit deze mensen in een eigen wereld leefden.

Stap 4

Waarom woonde Voltaire op Sanssouci?

Je weet nu al een heleboel: Frederik II, het verlichte absolutisme, Voltaire en Sanssouci. Het wordt tijd die onderwerpen aan elkaar te koppelen. Waarom woonde een verlicht denker als Voltaire vier jaar (1749-1753) bij een vorst als Frederik II? Wat trok ze in elkaar aan? Ga in boeken en op internet op zoek naar antwoorden op deze lastige vragen. Gebruik ongeveer 200 woorden.

Stap 5

Wat is je eigen mening over dit onderwerp?

Bij deze Stap gaat het om jouw eigen mening. Wat vind jij van Frederik II, van Voltaire, van hun samenwerking en van dat verlicht absolutisme? Was Frederik II in zijn tijd een moderne vorst? En Voltaire, begrijp je waarom hij vier jaar op Sanssouci is geweest? En dat verlicht absolutisme, was dat een vooruitgang of juist niet?

Je kunt deze deelvragen samenvatten in één samenhangende vraag, namelijk: Was Frederik II echt een moderne, verlichte vorst die zijn land vooruit hielp en daarom graag contact had met een beroemde verlichte denker als Voltaire?

Schrijf je antwoord op in zo'n 200 woorden en voeg enkele illustraties toe die er volgens jou bij passen.

Stap 6

Het vakantiefotoboek

In de vorige Stappen heb je een materiaal verzameld voor je vakantiefotoboek. Dat boek ga je nu in elkaar zetten. Bij een vakantiefotoboek hoort ook een mooie omslag en natuurlijk een titel. Met andere woorden: maak een mooie voorkant voor je vakantiefotoboek over Sanssouci, met een passende titel.

Verwerk in je fotoboek minstens vijftien afbeeldingen, zowel van slot Sanssouci als van Frederik II en Voltaire.

Bij het maken van je fotoboek volg je de Stappen die je eerder in deze opdracht zette: de verlichte vorst Frederik II de Grote, de filosoof Voltaire, het slot Sanssouci en waarom Voltaire jarenlang op Sanssouci woonde.

Als je vakantieboek klaar is, heb je een mooie herinnering aan je vakantietrip naar slot Sanssouci.

